EKONOMSKE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Grgić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:526190

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Grgić

EKONOMSKE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Osijek, rujan 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Grgić

EKONOMSKE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Kolegij: Ekonomika narodnog gospodarstva
JMBAG: 0010228041
email: ngrgic@efos.hr

Mentor: izv.prof.dr.sc. Dražen Ćućić

Osijek, rujan 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Professional Study Accounting

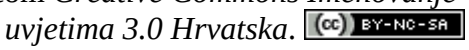
Nikolina Grgić

ECONOMIC POLICIES OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Final paper

Osijek, September 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Nikolina Grgić

JMBAG: 0010228041

OIB: 21008639235

e-mail za kontakt: nikolina.grgic45@gmail.com

Naziv studija: Stručni studij Računovodstvo

Naslov rada: Ekonomske politike Republike Hrvatske

Mentor/mentorica diplomskog rada: izv.prof.dr.sc. Dražen Ćućić

U Osijeku, 16.9.2021. godine

Potpis

Ekonomske politike Republike Hrvatske

SAŽETAK

Ekonomske politike se oslanjaju na pothvate koje donosi Vlada u svrhu obavljanja ekonomskih razmjera. Njezino djelovanje uključuje sisteme postavljanja barijera prilikom oporezivanja, vladinog proračuna, kamatne stope, stope obvezne rezerve te operacija na otvorenom tržištu kao što su kupovina ili prodaja outputa. Čimbenici koji su uvjetovani ekonomskom politikom podijeljeni su na fiskalnu, čiji subjekti provode svjesne i ciljane aktivnosti sa ciljem stabiliziranja gospodarstva, i monetarnu politiku kojoj je glavni subjekt Središnja banka. Također, postoji i politika tržišta tj. cijene i dohodaka te vanjskotrgovinska politika koja isto tako ima odgovarajuću ulogu u pothvatima održavanja gospodarske stabilnosti zemlje. Takve politike često su uzrokovane odlukama koje su donesene od strane Međunarodnog monetarnog fonda ili Svjetske banke. Svaki instrumenti ekonomskih politika predstavljaju bitnu stavku u ekonomiji, a jedan od njih je makroekonomska stabilizacija koja podržava odluke Vlade, a da pri tome ne ugrožava financijsku stabilnost cijene. Razlike između mikroekonomskih i makroekonomskih poduzeća prikazane su i razjašnjene s obzirom na njihov utjecaj i cilj. Nadalje, analiziran je rast i razvoj Republike Hrvatske gdje je kroz povijest prikazana njezina politika rasta, stabilizacijska politika i distributivna politika. Ključan čimbenik ekonomske politike u Republici Hrvatskoj uvjetovan je ulaskom u Europsku Uniju te je prikazan njezin značaj i uloga.

Ključne riječi: ekonomske politike, stabilizacija gospodarstva, financijska stabilnost

Economic policies of the Republic of Croatia

ABSTRACT

Economic policies rely on undertakings made by the Government to carry out economic proportions. Its activities include systems for setting barriers to taxation, the government budget, interest rates, reserve requirements, and open market operations such as buying or selling output. Factors conditioned by the economic policy are divided into fiscal, whose subjects carry out conscious and targeted activities aimed at stabilizing the economy, and monetary policy, the main subject of which is the Central Bank. Also, there are market policies, i.e., prices and incomes, and foreign trade policy, which also have an appropriate role in ventures that are conditioned by economic policies. Such policies are often caused by decisions made by the International Monetary Fund or the World Bank. Each concept of economic policy is an important item in the economy, and one of them is macroeconomic stabilization, which supports the decisions of the Government, without compromising the financial stability of the price. The differences between microeconomic and macroeconomic firms are presented and clarified for their impact and goal. Furthermore, the growth and development of the Republic of Croatia are analyzed, where throughout history its growth policy, stabilization policy, and distribution policy are presented. A key factor of economic policy in the Republic of Croatia is conditioned by the accession to the European Union, and its significance and role are presented.

Keywords: economic policies, economic stabilization, financial stability

Sadržaj

1. Uvod 1

2. Metodologija rada 2

2.1. Metode istraživanja 2

2.2. Predmet istraživanja 2

3. Pojam ekonomske teorije i njezine politike 3

3.1. Razvoj ekonomske politike kroz povijest 5

3.2. Nositelji i ciljevi ekonomskih politika 6

4. Sredstva, mjere i instrumenti ekonomske politike 7

4.1. Monetarna politika 8

4.2. Fiskalna politika 10

4.3. Politika dohodaka 11

4.4. Vanjskotrgovinska politika 12

5. Razlike mikroekonomskih i makroekonomskih poduzeća 13

6. Ekonomski rast i razvoj Republike Hrvatske 17

6.1. Povijesni prikaz zemlje u tranziciji 22

6.2. Značaj Europske unije u razvitku Republike Hrvatske 24

6.3. Uvođenje valute eura u Hrvatskoj 27

7. Zaključak 30

Literatura 31

Popis slika 33

Popis tablica 33

1. Uvod

Tema završnog rada je Ekonomske politike Republike Hrvatske i većim dijelom je obrađivana svrha i značaj ekonomskih politika. U prvom poglavlju je definiran pojam ekonomske politike u svrhu praćenja gospodarskih aktivnosti, analize i dodatnih čimbenika koji utječu na razvoj ekonomije. Nadalje, u nastavku je prikazana povijesna analiza razvoja ekonomskih politika gdje se objašnjavaju mikro i makro ekonomski pokazatelji koji su u današnjici iznimno napredovali. U radu je prikazan i obrađen utjecaj tehnološkog, ekonomskog i političkog napretka na formiranje i stvaranje utjecajnih globalnih barijera. Ekonomske politike u Republici Hrvatskoj se sastoje od monetarne politike, fiskalne politike, politike dohodaka i vanjskotrgovinske politike gdje su u nastavku ovog završnog rada detaljno objašnjene i razrađene. Ono što je bitno naglasiti jest da je fiskalna politika usmjerena na analiziranje državne potrošnje i udjela nezaposlenosti, ali i na stabilnost cijene, dok je za monetarnu politiku karakteristično provođenje odluka koje su donesene od Vlade i Sabora te glavnu ulogu u monetarnoj politici ima središnja banka koja regulira cjenovnu stabilnost. Nadalje je obrađena politika dohodaka koja ima veliku ulogu na tržištu te je provedena analiza najznačajnije politike ekonomskih odnosa s inozemstvom koja podiže životni standard i raznovrsnost na tržištu. U nastavku su objašnjene razlike između mikroekonomije i makroekonomije te je prikazan utjecaj multinacionalnih korporacija na rast bruto domaćeg proizvoda, inflacije i stope nezaposlenosti. U konačnici, razrađeno je pitanje ekonomskog razvoja i rasta u Republici Hrvatskoj gdje je promatrana evaluacija ekonomskih politika kroz prošlost, a grafičkim uradcima je analizirano gospodarsko kretanje zemlje i njezin bruto domaći proizvod. Zaključno je utvrđen značaj rasta i razvoja Republike Hrvatske kojoj je doprinijela Europska unija te je prikazan plan i program uvođenja valute eura kao vlastitu valutu.

2. Metodologija rada

2.1. Metode istraživanja

Metode istraživanja koje su se koristile prilikom raščlambe i razrade pojmova su analize, hipoteze i skup teorije koje su obuhvatile predviđeni sistematski pristup prilikom proučavanja ekonomskih analiza. Također, metoda definicije omogućila je stvaranje jasnog i preciznijeg opisa ekonomskih pojmova kako bi se stvorila zaključna logična metoda tijekom kritičkog osvrta.

2.2. Predmet istraživanja

Glavni predmet istraživanja je ekonomska politika, gospodarska stabilnost i financijska stabilnost. Analiziran je osvrt temeljen na različitostima tijekom tranzicijske podjele, a ključan čimbenik istraživanja odnosio se na fluktuaciju bruto domaćeg proizvoda, gospodarskih kretanja zemlje te stabilnosti cijena. U Republici Hrvatskoj istražen je i utjecaj rasta i razvoja nakon učlanjenja u Europsku Uniju i postupak uvođenja valute eura kao domaće valute.

3. Pojam ekonomske teorije i njezine politike

U ovome dijelu definirana je ekonomska teorija te stvaranje politike u okviru postavljanja granica u djelovanju poslovanja gdje se stvara teorijska podloga za razumijevanje daljnje obrade teme završnog rada.

Društveno-ekonomski sustav obuhvaćen je s temeljnim gospodarskim procesima, ekonomskim uvjetima, društvenim institucijama koji prate ponašanje svih sudionika u sklopu njihovih dodatnih razmatranja pojma ekonomije. Ekonomija se može definirati na različite načine, a isto tako ona predstavlja djelatnost koja se bavi općim ili pojedinačnim poslovanjem te obuhvaća područje proizvodnje i distribucije proizvoda ili usluga na određenom prostoru. „Ekonomija je znanost koja proučava kako društvo koristi oskudne resurse zemlje, rada i kapitala s ciljem proizvodnje neophodnih proizvoda i usluga te njihove raspodjele među pojedincima. Naime, potrebe društva i pojedinaca su raznovrsne i sukladno oskudnosti resursa često su i znatno veća od stvarnih potreba.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017;9)

Odnos između države i gospodarstva obuhvaćen je aktivnostima koje provode različite ekonomske politike. Usmjeravanje određenih gospodarskih procesa kako bi se ostvarili željeni rezultati u državi, poput stabilnosti cijena, rast bruto domaćeg proizvoda te povećanje zaposlenosti, predstavljaju djelovanje ekonomske politike. A prema autoru, „Ekonomska politika podrazumijeva svjesno djelovanje države i društva u gospodarskoj sferi ukupnog života, rada i razvitka. Obuhvaća praktičnu aktivnost s nizom mjera i instrumenata u reguliranju gospodarskog života koju provodi država i drugi subjekti u ostvarivanju odabranih ciljeva razvoja.“ (Obadić, A., 2001;651)

„Nakon Drugog svjetskog rada, iz kojeg SAD izlazi kao vojni i ekonomski pobjednik, uspostavljen je novi svjetski politički i gospodarski poredak u kojem na strani slobodnog i demokratskog svijeta dominira SAD (dok protutežu čine zemlje okupljene oko SSSR-a) nastojeći stvoriti pogodne uvjete za daljnju gospodarsku, a po potrebi i vojnu ekspanziju.“ (Erent-Sunko, Z., Pilipović, O., Rančić, N., 2010;1065)

Ključnom vremenskom razdoblju prethodilo je osnivanje Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda čija je namjera za osnivanje bila davanje privremenih posudbi zemlje s niskom razinom dohotka gdje se banka fokusirala na ispunjavanje osnovnih potreba ljudi. Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond osnovani su 1944. godine sa sjedištem u Washingtonu s ciljem stvaranja pozitivnih globalnih ekonomskih učinaka. Pojavom različitih organizacija javlja se ubrzano kretanje međunarodne trgovine gdje se i javlja povećana proizvodnja u svijetu.

Postizanje održivog rasta i razvitka gospodarstva, opće dobrobiti te postizanje bolje suradnje u vođenju svjetske ekonomske politike rezultiralo je osnivanjem Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Službeno je osnovana 1995. godine s ciljem stvaranja otvorenog i ravnopravnog sustava trgovinskih prava, liberalizacije, eliminaciji carinskih i necarinskih barijera tijekom trgovinske razmjene, te integraciji zemlja u razvoju i nerazvijenih zemalja.

Pojavom stvarnih želja i stvarnih potreba, poneke države omogućile su korištenje onoliko resursa koliko im je dostatno i time su omogućili i sveli krajnju potrošnju na optimalnu razinu. S pojavom globalizacije javlja se i veća potražnja za resursima koja premašuje granice proizvodnje te se u društvu pojavilo mnogo sukoba čitave civilizacije. Uvođenje pojma ekonomske politike uključuje sistem postavljanja barijera prilikom kontrole različitih operacija na tržištu. Nacionalno gospodarstvo obogaćeno je održivim rastom i razvojem svakog društva te korištenjem materijalne snage, razvijene tehnologije i visoko kvalitetne radne snage ostvaruje se pozitivan i uspješan preduvjet za funkcioniranje na međunarodnoj razini.

3.1. Razvoj ekonomske politike kroz povijest

Prije 1930-ih, odnosno velike depresije, nije postojala podjela na mikroekonomiju i makroekonomiju nego je dominirala klasična teorija koja je slijedila laissez-faire politiku gdje je bilo utjecajno tržište samo-izmjenjivog mehanizma u kojima državne intervencije nisu bile potrebne.

„Međunarodna financijska kriza 30-ih godina dvadesetog stoljeća, imala je ključnu ulogu u pojavi nacizma u Njemačkoj, slomu Lige Naroda, te je bila glavnim uzrokom Drugog svjetskog rata. Stoga je bilo potrebno osmisliti mehanizme koji će biti sposobni stabilizirati međunarodni monetarni i financijski sustav, te održavati likvidnost tog sustava. To je dovelo do osnivanja Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), Svjetske banke i Marshallovog Plana financijske pomoći ratom razorenim europskim zemljama.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017;18)

Ključna godina koja je zabilježila novu revoluciju u ekonomiji bila je 1936. i te se godine pojavljuje prvo djelo „Opća teorija zaposlenosti, kamata i novca“ koja je pokretač znanstvenih istraživanja o makroekonomskoj i mikroekonomskoj teoriji.

Prema mišljenju ovog autora, „jedna od povijesnih doktrina nastala u 19. stoljeću zapravo označava ekonomsku doktrinu u kojoj se odgovornost i naglasak što se tiče ekonomskih pitanja stavlja na poduzetnike, odnosno smatra se da ekonomski razvoj trebaju predvoditi poduzetnici uz što manje uplitanje države.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017;82) Tehnološki, politički i ekonomski napredak doprinio je stvaranju i unapređenju određenih sektora te je isto tako proširena ponuda proizvoda i usluga s lokalnog na svjetsko tržište. Stvaranjem globalnih protokola reguliraju se oblici poslovanja multinacionalnih korporacija. S mikroekonomskog aspekta razvijaju se individualna kućanstva i poduzeća, odnosno tržišta na kojima se odvijaju njihove intervencije, a s makroekonomskog aspekta pojavljuju se makroekonomski agregati kao što su stopa nezaposlenosti i bruto domaći proizvod.

3.2. Nositelji i ciljevi ekonomskih politika

Ekonomska politika ima važnu ulogu u reguliranju i provođenju aktivnosti koje donose državni i drugi službenici s nizom mjera i odluka u svrhu ostvarivanja odabranih ciljeva razvoja.

Određeni pristupi u ekonomskoj politici bave se pitanjima koliko država treba intervenirati i koliko treba prepustiti tržištu da slobodno raspolažu u gospodarstvu te im je glavni fokus na analizi činjenica i podataka o stvarnom djelovanju u gospodarstvu. Prema izvoru autora, „Ciljevi ekonomske politike izvode se iz koncepcije razvoja, što znači iz osnovnog projekta razvoja nekog društva, ali i iz ekonomske teorije i ekonomskih značajki konkretnog gospodarstva. Oni mogu biti pretežno kratkoročni (puna zaposlenost, stabilnost cijena) ili pretežno dugoročni (ekspanzija proizvodnje – privredni rast, poboljšanje alokacije faktora proizvodnje, zadovoljenje kolektivnih potreba, poboljšanje u raspodjeli dohotka i bogatstva, zaštita i stimuliranje razvitka pojedinih područja i grana privrede i dr.)“ (Obadić, A., 2001;651)

Glavni nositelji odlučivanja u ekonomskoj politici jesu državne institucije koje sudjeluju u donošenju zakonodavnih akta, a najveću ulogu donošenja ima državni Sabor dok javna uprava priprema većinu zakonskih prijedloga na usvajanje Vladi i Saboru. Hrvatski sabor ima zakonodavnu vlast, a na temelju ovlasti donesene Ustavom on odlučuje o promjenama zakona, donosi državni proračun, raspisuje referendum, donosi strategiju nacionalne sigurnosti te u konačnici nadzire rad Vlade Republike Hrvatske u skladu s Ustavom i zakonom. Veliku ulogu ima Vlada koja sudjeluje u svim fazama vođenja, formiranja i provođenja ekonomske politike. Hrvatski sabor nadzire rad Vlade, što znači da je Vlada Republike Hrvatske obvezna izvještavati Sabor o politikama koje provodi, o provedbi zakona i drugih propisa. Središnja banka je nezavisna državna institucija koja je zadužena za očuvanje ekonomske stabilnosti i orijentirana je prema monetarnom sustavu. Osim državnih institucija koji su glavni nositelji odlučivanja, postoje i nositelji utjecaja koji nemaju snagu donošenja, ali ipak utječu na oblikovanje ekonomskih politika zemlje, a oni su: Udruge i Sindikati, javni mediji, znanstvenici te političke stranke.

Tijekom održavanja snažnog gospodarstva, Vlada nastoji ostvariti tri politička cilja: stabilnost cijena, punu zaposlenost i gospodarski rast. Uz ova tri cilja, postoje i mnogi drugi ciljevi

održavanja ekonomskih politika, a to uključuje niske ili stabilne kamatne stope, uravnoteženi proračun i vanjskotrgovinske odnose s drugim zemljama. Naglo povećanje cijena robe i usluga naziva se inflacija te kada je inflacija niska, cijene ostaju na istoj razini. Stopa nezaposlenosti predstavlja postotak radne snage koja je bez posla, a kao takva varira od regije do regije i od države do države. Ekonomski rast i razvoj mjeri se bruto domaćim proizvodom (BDP-om) te je u stagnaciji nezaposlenost velika, a produktivnost niska.

4. Sredstva, mjere i instrumenti ekonomske politike

Ekonomski instrumenti obuhvaćeni nizom alata politike, od poreza i tržišnih dozvola do sustava povrata depozita i ostalih transakcija. Zajednički element svih ekonomskih instrumenata je da svojim utjecajem utječu na promjene i ponašanje tržišta.

„Prilikom ostvarivanja utvrđenih ciljeva ekonomska se politika služi određenim sredstvima, instrumentima i mjerama. Tako, na primjer sredstvo za ostvarivanje određenog cilja može biti monetarna politika koja se koristi većim brojem instrumenata, a najčešći je kamatna stopa. Važno je napomenuti da se kod pojedinih autora, osobito u praksi i u široj javnosti pojmovima sredstvo, instrument i mjera ekonomske politike često koriste i kao sinonimima.“ (Crkvenac, M., 1997;14)

Neizravno djelovanje ekonomskih instrumenata na tržištu utječe na odluke o kvantitativnoj ponudi i potražnji kroz promijenjene odnose između troškova i cijene. Oni održavaju stabilnost tržišne cijene i dopuštaju svako odstupanje s najnižim troškovima smanjenja da sami odaberu optimalno rješenje. Svaka od ovih podjela politika sadrži određene strateške ciljeve s potrebom ostvarivanja razvoja države. Razvoj u državi očituje se iz političkih odlučivanja, npr. odluke Vlade i Sabora, stanje u gospodarstvu i poduzećima, međunarodno stanje na tržištu, utjecaj neformalnih udruga i organizacija i drugih. Kroz povijest pa sve do danas, razvijene su mnoge vrste ekonomskih politika te ih možemo raspodijeliti u nekoliko glavnih podjela:

Prva podjela, odnosno prvi ključni instrumenti koji utječu na realne i novčane tokove te promicanje stabilnog i održivog rasta makroekonomske politike su: fiskalna politika,

monetarna politika, politika dohotka ili cijena, vanjskotrgovinska politika ili politika ekonomskih odnosa s inozemstvom.

Druga podjela je sastavljena prema usklađenosti s mnogo većom financijskom regulacijom i kategorizirana prema tri temeljna cilja ekonomske politike:

1. Politika rasta ili razvoja
2. Stabilizacijska politika
3. Distributivna politika

4.1. Monetarna politika

„Monetarna politika se bavi novcem kao sredstvom razmjene i proučava komponente novčane mase i uzroke promjena njihove veličine. Provodi ju središnja banka pojedine države te određuje ponudu novca i financijske uvjete, na način da povećava ili smanjuje kamatne stope utječući na taj način na potrošnju u sektorima. Središte interesa monetarne politike predstavljaju pitanja novčane stabilnosti i odraz novčanih kretanja na gospodarski razvoj i opću gospodarsku stabilnost, pa stoga i regulacija količine novca u opticaju koji je u funkciji ostvarivanja tih ciljeva.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017;89)

Kao što je prethodno objašnjeno glavni subjekt monetarne politike je središnja banka koja provodi svjesne i ciljane aktivnosti sa ciljem stabilizacije gospodarstva dok joj je glavni cilj podržavanje odluka Vlade, a da pri tomu ne ugrozi financijsku stabilnost cijene.

Prema mišljenju ovog autora „Vlada u načelu popušta pred izazovom kratkoročnih dobitaka zanemarujući dugoročne gubitke inflacije. Funkcija cilja vlade je, drugim riječima, u načelu kratkoročna i snažno politički determinirana. To inflaciju čini skupom za zaustavljanje i gotovo uvijek privlačnom za poticanje.“ (Vujčić, B., 1999;233)

Temeljni instrumenti monetarne politike su:

1. Eskontni kamatnjak tj. eskontna stopa – kamatna stopa na kredite koju središnja banka odobrava poslovnim bankama
2. Stopa obvezne rezerve – količina novca koju poslovne banke imaju u optjecaju
3. Operacije na otvorenom tržištu – kupovina ili prodaja financijskih akta

4. Stalno raspoložive mogućnosti

Eskontnom stopom središnja banka omogućava kretanje ponude i potražnje novca, regulira optjecaj monetarne politike gdje se tijekom povećanja stope javlja povećanje kredita koji su u poslovnim bankama skuplji. Povećanjem eskontne stope, povećava se i stopa obvezne rezerve tj. količina novca koje banke imaju u optjecaju, a one kontroliraju i omogućuju nesmetano djelovanje monetarne stabilnosti i likvidnosti politike. Eskontna stopa u Republici Hrvatskoj iznosi 3%, dok se stopa obvezne rezerve u Republici znatno smanjila na 9%.

„Osnovica za obračun obvezne pričuve sastoji se od (Hrvatska narodna banka):

- Kunskog dijela, koji obuhvaća kunske izvore sredstava, i to primljene depozite i kredite u kunama (s valutnom klauzulom i bez nje), izdane dužničke vrijednosne papire u kunama, hibridne i podređene instrumente u kunama (s valutnom klauzulom i bez nje) i ostale financijske obveze u kunama
- Deviznog dijela, koji obuhvaća devizne izvore sredstava, i to primljene devizne depozite i kredite, obveze po izdanim vrijednosnim papirima u devizama (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke), hibridne i podređene instrumente u devizama i ostale financijske obveze u devizama.“

Dok je autor Rohatinski, Ž. (2004;1019) istaknuo kako će operacije na otvorenom tržištu omogućiti:

1. Stjecanje pune autonomije monetarne politike od eksternih faktora i njeno vođenje isključivo sukladno razvojnim preferencijama nacionalne ekonomije;
2. Punu raspoloživost sredstava za domaće financiranje proračunskog deficita uz niže troškove i duže otplate kredita;
3. Efikasnije upravljanje javnim dugom koje sada dolazi pod ingerenciju središnje banke.

Monetarna politika je podijeljena na ekspanzivnu i restriktivnu monetarnu politiku. Ekspanzivna monetarna politika utječe na smanjenje eskontnog kamatnjaka tj. eskontne stope, smanjenju stope obvezne rezerve te na ekspanzivne operacije na otvorenom tržištu odnosno kupovini obveznica. Kontrakcijska (restriktivna) monetarna politika je usmjerenija na smanjenju novčane mase stoga raste eskontna stopa, stopa obvezne rezerve te se na tržištu javljaju restriktivne operacije na otvorenom tržištu.

Kao što je u daljnjem tekstu razrađeno, glavni subjekt monetarne politike jest središnja banka koja nastoji održati stabilnost novčane vrijednosti te u Republici Hrvatskoj glavnu kontrolu nad monetarnom politikom ima Hrvatska narodna banka. Prema izvoru „Hrvatska narodna banka odabrala je stabilnost tečaja kune prema euru kao nominalno sidro monetarne politike. Održavanjem stabilnosti tečaja kune prema euru HNB posredno utječe na svoj temeljni cilj, a to je stabilnost cijena. S obzirom na visoku euroizaciju hrvatskoga bankovnog sustava, stabilnost tečaja jest alat kojim HNB održava i financijsku stabilnost, što sve skupa osigurava makroekonomsku stabilnost zemlje i očuvanje realne vrijednosti novčanih sredstava svih sektora gospodarstva.“ (Hrvatska narodna banka, 2015.)

4.2. Fiskalna politika

Glavni subjekti fiskalne politike su ministarstvo financija, Vlada i Sabor, a aktivnosti koje provodi fiskalna politika su usmjerene s ciljem stabilizacije gospodarstva.

Mnogi autori različito definiraju pojam fiskalne politike te autor Jurčić, Lj. (2010;320) izražava kako fiskalna politika utječe na agregatnu potražnju, ali i na agregatnu ponudu. Promjenom proračunske potrošnje i oporezivanja mijenja se agregatna potražnja, proizvodnja i zaposlenost. Tradicionalno se na fiskalnu politiku gledalo kao na politiku kojim se upravlja potražnjom. Proračunskom potrošnjom izravno i oporezivanjem, neizravno, može se koristiti za stabilizaciju nacionalnoga dohotka, osobito u situaciji kada je gospodarstvo izloženo vanjskim šokovima.

U nastavku je vidljivo kako autor navodi ključne pretpostavke koje su karakteristične fiskalnoj politici te se smatra kako je glavni cilj ove politike stabilizacija nacionalnog gospodarstva i sprječavanje pada gospodarskih i proizvodnih aktivnosti uz povećanu kontrolu u slučaju izlaganja s krizom.

Nadalje je u nastavku definirana drugačija percepcija prema autorima gdje zaključuju kako „fiskalna politika bavi se porezima i javnim rashodima i podrazumijeva proces oblikovanja oporezivanja i javnih rashoda s ciljem da se pomognu prigušiti uzleti i padovi poslovnog

ciklusa i pridonese održavanju rastuće, visoko zaposlene ekonomije oslobođene visoke ili promjenjive inflacije.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017;88)

Utvrđeno je kako je fiskalna politika usmjerena na postizanje osnovnih ciljeva kao što su puna zaposlenost, održavanje stabilnosti cijena, likvidnosti i konkurentnosti i mnogih drugih. Instrumenti, koji su ključni za ostvarivanje ove funkcije predstavljaju razinu prihoda i rashoda kojima se nastoji utjecati na povećanju ili smanjenju agregatne potražnje, a oni su: državna potrošnja, transferi, porezi i porezna stopa.

Bilas i dr. (2006:15 i 16) smatraju kako fiskalna politika uključuje upravljanje proračunskim prihodima i rashodima, odnosno upravljanje deficitom/suficitom proračuna zbog njegovog utjecaja na agregatnu potražnju. Bez obzira razlike u proračunskim politikama, postoje određene zakonitosti koje vrijede za svaki «klasični» proračun određene nacionalne države. Prvo, svaki proračun mora biti dovoljno velik u odnosu na društveni proizvod kako bi mogao utjecati na ekonomska kretanja. Drugo, mora postojati mogućnost stvaranja proračunskih deficita ili suficita s kojima bi se moglo djelovati na ciklička kretanja u gospodarstvu. I kao treće, fiskalna i monetarna politika trebale bi biti koordinirane kako bi zajednički usmjeravale gospodarstvo u određenom smjeru.

Državni proračun Republike Hrvatske predstavlja bitnu stavku ostvarivanja stabilizacije novčanih sredstava fiskalne politike koji pritom kontrolira novčane primitke i izdatke kroz državne agencije i ministarstva. Najbitniji pokazatelj uspješnosti stjecanja ukupnog profita i ostvarenih izdataka ostvaruje se iz općeg državnog proračuna kroz kojeg je omogućen uvid u kontrolu državne potrošnje, transfera i naknada te ostalih primanja od države.

4.3. Politika dohodaka

U nastavku je definirana dohodovna politika i njezina uloga prilikom formiranja i kontrole cijena te je detaljno razrađena njezina primjena i svrha tijekom ekspanzije ili restrikcije gospodarstva u ekonomskoj politici.

Prema izvoru autora „mora se reći kako politika dohodaka ima izravni i neizravni oblik. U prvom slučaju ima oblik utjecaja na dohodak bilo porezima ili transferima usmjerenim na

ovlaštene koristi. Politikom neizravnih dohodaka želi se suzbiti odabrane vrste javnih usluga što rezultira većom potrošnjom sredstava. U nekim se slučajevima politika dohotka tumači kao monetarna politika, posebno u slučaju kamatnih stopa.“ (Godziszewski, B., 2009:51)

Dohodovna politika u ekonomiji predstavlja širok pojam i definira se na različite načine, a može biti uvjetovan rastom razine cijena, odnosno smanjenjem vrijednosti novca koji nastaje postojanjem inflacije. Drugi način je obrnuto proporcionalan, što znači da smanjenje razine cijena ili povećanje vrijednosti novca predstavlja negativnu inflaciju tj. deflaciju. Postojanje vjerodostojne politike dohodaka postiglo bi sprječavanje inflacije, a da se pritom ne ugrožava ekonomska učinkovitost odnosno nezaposlenost stanovništva. Osnovni činitelji koji su strukturirani u ovakvoj vrsti politike su najčešće primanja, mirovine, nekretnine te sirovine. Osim utjecaja na tržište, politika dohodaka ima jako veliki utjecaj na životna kretanja zaposlenosti i nezaposlenosti stanovništva jer se time kontroliraju i stvaraju uvidi u ekonomsku strukturu tržišta rada. Takav način kretanja često je uvjetovan pitanjem koliko je pokrića dovoljno da bi se održao trenutni životni standard i koliko je vremena potrebno da bi se podmirile sve obveze.

4.4. Vanjskotrgovinska politika

Kao što sama riječ nalaže, vanjskotrgovinska politika je isto što i politika ekonomskih odnosa sa inozemstvom i ona kao takva djeluje na poslovanje s inozemstvom putem ograničenih kapitalnih i robnih troškova. Laički rečeno, predstavlja razmjenu dobara ili usluga između zemalja. Dobra su precizirana kao finalni proizvodi, proizvodi koji služe u nadogradnji drugog proizvoda te prehrambenih proizvoda.

„Vanjska trgovina je gospodarska djelatnost koja obuhvaća razmjenu roba i usluga s inozemstvom, tj. ukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara između zemalja. To je ukupnost razmjene jedne zemlje s drugom.“ (Gašić, M., Galić, M., 2012;111) Vanjskotrgovinska politika predstavlja bitan segment u ekonomskoj politici zbog toga što omogućuje optimalnu alokaciju i iskorištenost korištenja sredstava, jedinstvenost cijena, mogućnost raznovrsnih proizvoda te podiže životni standard stanovništva. Povećanjem carine nastoji se smanjiti uvoz te se na takav način stvara protekcionistička vanjskotrgovinska politika koja štiti domaću privredu od strane konkurencije. Izvoz za Republiku Hrvatsku

predstavlja bitnu komponentu zbog toga što omogućuje nova radna mjesta, rast bruto domaćeg proizvoda te jedino ekonomija orijentirana izvozu može maloj zemlji jamčiti održivom gospodarskom rastu.

5. Razlike mikroekonomskih i makroekonomskih poduzeća

U ovome dijelu definirane su razlike između mikroekonomije i makroekonomije te su detaljno razrađeni ključni pokazatelji specifičnosti funkcioniranja među poduzećima te njihova analiza stabilizacije gospodarstva među tržištem.

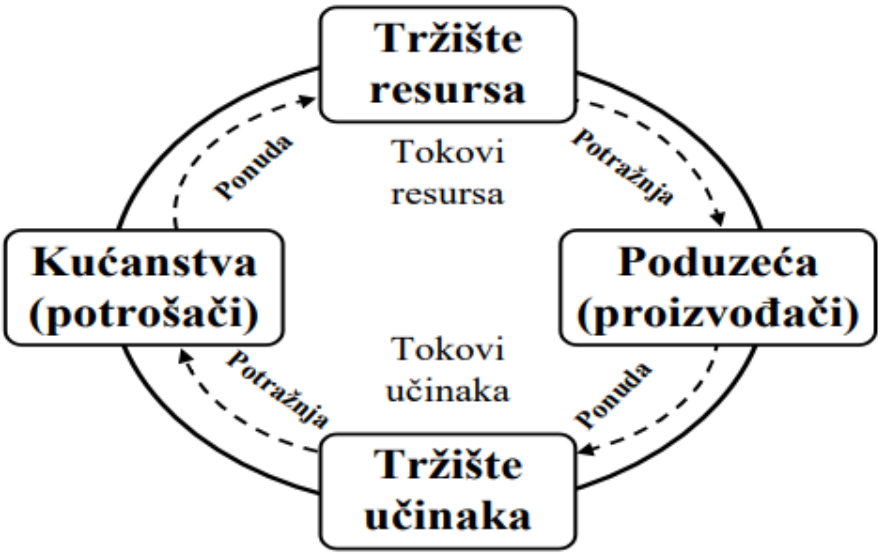
„Makroekonomija je znanost koja proučava funkcioniranje gospodarstva kao cjeline. Mikroekonomija se bavi ponašanjem pojedinačnih ekonomskih jedinica (potrošači, radnici, ulagači, poduzeća), objašnjava kako i zašto te jedinice donose ekonomske odluke, te kako međusobno djeluju pri stvaranju većih jedinica – tržišta i industrija. Npr. mikroekonomija - naftni kartel određuje cijene nafte; makroekonomija – kako povećanje cijena utječe na inflaciju i zaposlenost u svijetu.“ (Ivančević, T., Perec, K., 2017:138)

„Mikro“, kao što sama riječ nalaže, dolazi iz grčkog jezika i znači „mali“. Mikroekonomija se bavi individualnom analizom kućanstva i poduzeća koja uključuje dodatni uvid u potrošnju potrošača, profit ili trošak poduzeća te tržišta na kojima se odvijaju njihove intervencije. Glavni subjekti u mikroekonomiji su proizvođači i potrošači jer proizvodnjom određenih dobara ili usluga se nastoje zadovoljiti čovjekove i egzistencijalne potrebe potrošača.

Prema Kariću (2009:48) u narednim razmatranjima mikroekonomske subjekte podijelimo na tri skupine, a to su poduzeća, kućanstva i vlada. Poduzeća obuhvaćaju sve oblike poslovnih organizacija čije djelovanje čini bit funkcioniranja ekonomskog sustava. Prema svojoj ulozi u ekonomskom sustavu, u mikroekonomici se poslovne organizacije obično dijele na velika i mala poduzeća. Kućanstva su mikroekonomski subjekti koji u ekonomskom sustavu, s jedne strane imaju ulogu potrošačkih jedinica, a s druge strane, izvor su radne snage u gospodarstvu. Prikupljanje i praćenje statističkih podataka o pojedinim oblicima kućanstava važno je za racionalno odlučivanje u poduzećima i vladinim ustanovama, koje su, također, važni čimbenici ekonomskog napretka svih segmenata društva. Vlada je važna ustanova suvremenog društva i bitan subjekt koji utječe na funkcioniranje ekonomskog sustava.

Ekonomsko značenje vlada dobiva kao poslodavac sudjelovanjem u zapošljavanju stanovništva u svojim agencijama, zatim kao proizvođač udjelom u ukupnoj proizvodnji i ponudi dobara i usluga, kao kupac dobara i usluga za potrebe svojih agencija, te kao izvor dohodaka svojih zaposlenika značajnim udjelom u ukupnim dohocima koji se u društvu isplaćuju zaposlenicima, a time i u stvaranju ukupne kupovne moći na tržištu.

Slika 1: Elementi gospodarskog sustava

Izvor: Karić, M. (2009). Mikroekonomika. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 5

Prikaz cirkularnih elemenata gospodarskog sustava na slici 1 označava interakciju kretanja tržišta između potrošača i proizvođača. Poduzeća uvijek nastoje prodavati usluge i kupovati sirovine kako bi omogućila potrošačima razmjenu dobara te između njih glavno djelovanje ima tržište ponude i potražnje.

Dok s druge strane, makroekonomija se bavi rasprostranjenim proučavanjem makroekonomskih agregata kao što su stopa nezaposlenosti, bruto domaći proizvod, inflacija, kamatna stopa i dr.. Riječ „makro“ dolazi iz grčkog jezika i znači „velik“ te oko otprilike stotinu godina nije postojao sveobuhvatan termin za određene ekonomske aktivnosti sve do 1936. godine kada je nastala makroekonomija pojavom djela „Opća teorija zaposlenosti, kamate i novca“. Predviđanje na temelju podataka, podataka iz prošlosti i teorijskih podloga nastoji obuhvatiti okvirnu sliku o financijskoj stabilnosti i gospodarskoj aktivnosti određenog područja. U odnosu na mikroekonomiju, makroekonomija nastoji obuhvatiti cjelokupno

gospodarstvo na temelju međusobnih odnosa koje su analizirane iz podataka ukupne proizvodnje, prihoda i rashoda, zaposlenosti, cijena i drugih čimbenika.

Postoje tri glavna cilja u makroekonomiji:

1. Održavanje rasta i razvoja ekonomskog gospodarstva
2. Ograničenje nezaposlenosti
3. Održavanje stabilnosti cijena

Tijekom pridržavanja prethodno navedenih ciljeva ostvaruje se zadovoljstvo građana i stvaraju se povoljniji ekonomski uvjeti koji se mjere i dokazuju kroz stopu nezaposlenosti, bruto domaći proizvod i kroz stopu inflacije.

Bruto domaći proizvod je izumljen zbog proračuna nacionalnog dohotka koji prikazuje vrijednost finalne proizvodnje koja je ostvarena unutar jednog obračunskog razdoblja neovisno o vlasništvu poduzeća. Ključna karakteristika BDP-a jest da se proizvodnja odnosi na unutrašnjost granica određene države. S druge strane, bruto nacionalni dohodak predstavlja vrijednost koju su proizveli domaći rezidenti neovisno o granicama određene države.

Ograničenje nezaposlenosti ostvaruje se visokom potražnjom za radnom snagom i otvaranjem novih radnih mjesta, a isto tako izračunavanje stope nezaposlenosti se dobije tako što se podijeli broj nezaposlenih sa brojem ljudi u radnoj snazi te u konačnici krajnji rezultat predstavlja broj ljudi koji aktivno traže posao no nisu zaposleni. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (2021.) u Republici Hrvatskoj je 8,9% stopa registrirane nezaposlenosti.

Nadalje u radu je analiziran utjecaj mikroekonomskih i makroekonomskih kompanija u odnosu na ekonomsko gospodarstvo kroz koje se očituje njihova uloga u svijetu i današnjici. Multinacionalne kompanije imaju izrazito veliki utjecaj pri ostvarivanju gospodarskog rasta i razvijenosti te mogućnosti ostvarivanja novih inovacija, vrijednosti i dobara. Iz različitih istraživanja viđeno je kako sve veći utjecaj na formiranje ekonomskih politika imaju dobrostojeće i razvijene zemlje, upravo zbog poticanja mladog i obrazovnog stanovništva te razvijanje proizvodne funkcije i unaprjeđenja različitih sektora.

Prema mišljenju ovog autora „Ulaskom na novo tržište MNK se moraju suočiti s svim institucionalnim ograničenjima s kojima se svakodnevno suočavaju domaća poduzeća. Zbog nedovoljno istraženog tržišta imaju znatne probleme u analiziranju potrošačkih zahtjeva. Nedovoljna razvijenost tržišta radne snage jedan je od najčešćih ograničavajućih faktora. Tržište radne snage nije dovoljno razvijeno ili se osjeća stalan problem razumijevanja lokalnih specifičnosti. Kao posljedica, nameće se konstantan problem motivacije i razvoja globalne kvalitete.“ (Dabić, M., 2007;34 i 35)

Ćosić i Fabac (2001:517) nalažu kako zbog potrebe ostvarenja viših stopa ekonomskoga rasta, tome je zadatku potrebno pridati posebnu pozornost. Danas se teoretičari ekonomskog rasta uglavnom slažu da je tehnološki napredak i razvitak glavna odrednica dugoročnog gospodarskoga rasta. Nove teorije rasta zasnivaju se na povećanju profita primjenom novih metoda proizvodnje, razvijanjem novih proizvoda i uvođenjem raznovrsnih inovacija.

Analiza prethodno obrađenog ulomka sadrži svakodnevne rizike prilikom dugoročnih ulaganja u tržište te se nastoje izbjeći sve pravne i poslovne tendencije u svrhu ostvarivanja mikroekonomskih, ali i makroekonomskih rezultata koji se međusobno nadopunjuju. Mikroekonomski rezultati predstavljaju povećanu orijentiranost prema tržištu i potrošačima te kontroli tržišta resursa i tržišta učinaka, dok makroekonomski rezultati objašnjavaju i pobliže analiziraju stavke rasta realnog BDP-a, nezaposlenosti, inflacije i ostalih čimbenika koji su ključni za održavanje gospodarske stabilnosti. Postojanje individualnih strateških analiza poduzeća omogućuje mjerenje dugoročnog održivog razvoja gospodarstva i daljnje mjerenje razvoja države koji su izraženi kroz bruto domaći proizvod, bruto nacionalni dohodak, stopu inflacije, stopu nezaposlenosti i mnogim drugim pokazateljima koji su regulirani monetarnom i fiskalnom politikom.

6. Ekonomski rast i razvoj Republike Hrvatske

U ovom ulomku obuhvaćene su analize i istraživanja prethodno navedenih ekonomskih politika i njihov utjecaj na razvoj Republike Hrvatske. Temeljito je skrenuta pozornost na vremenske intervale koji su ključni za daljnji razvoj države kroz očuvanje gospodarske stabilnosti i ekonomskog rasta.

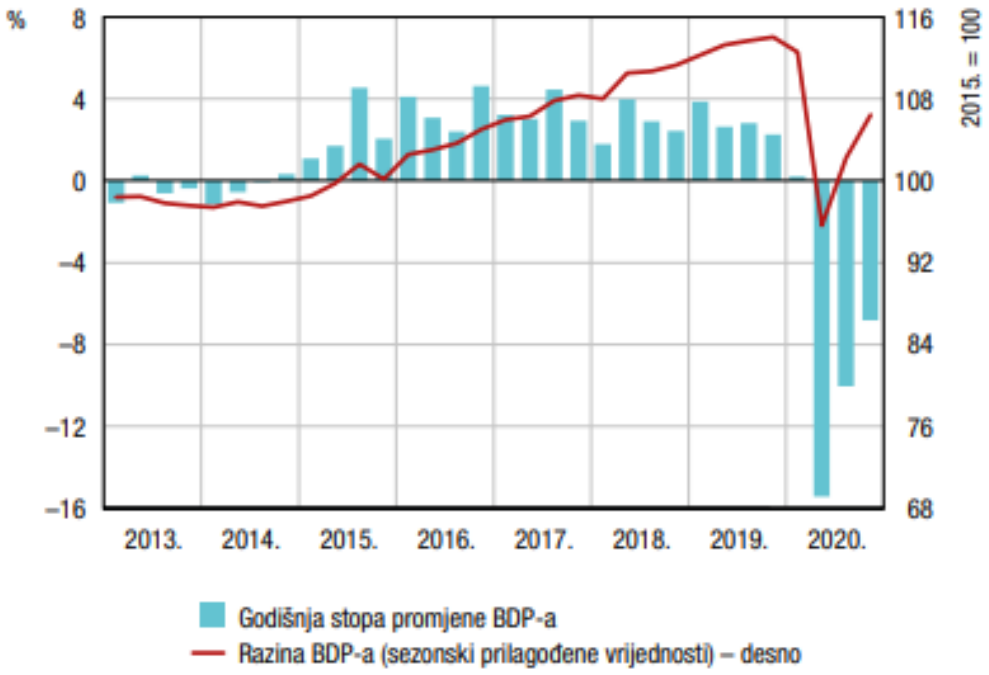
Količina proizvedenih i prodanih proizvoda u jednom obračunskom razdoblju očituje se kroz ekonomski rast i razvoj. Kako ljudi zarađuju više, tako se javlja veća potrošnja, ali i potražnja za proizvodima i uslugama što znači da ekonomija raste. Politički utjecaj rasta ekonomije ima veliku svrhu pri ostvarivanju stope zaposlenosti, stabilnih cijena te tržišnoj ravnoteži pri uvozu i izvozu. Mnogi ekonomisti upozoravaju kako je za razvoj ekonomije ključno održavanje ravnoteže s količinom ograničenih sirovina i materijala koji se utroše u jednom proizvodnom ciklusu te zadovoljstvo kvalitete života koji se očituje prema broju stanovnika, odnosno prema bruto nacionalnoj sreći. Glavni ciljevi razvijenosti gospodarskih zemalja, te također razvijenosti Republike Hrvatske, ostvareni su unaprjeđenjem ekonomskih pogona, tehnološkim razvitkom i ulaganjem u mlado i obrazovno stanovništvo.

Mervar i Nestić (1999:344) navode kako rat i/ili stanje neposredne ratne opasnosti, usporili su tržišne reforme. Uglavnom je odgođeno značajnije restrukturiranje, naročito većih državnih poduzeća, ne bi li se izbjegle opasne socijalne napetosti. Tako je Hrvatska, iako je krenula iz prilično povoljne reformske situacije u odnosu na ostale srednjoeuropske zemlje. Također, Mervar i Nestić (1999:348) zaključuju kako je ratna agresija na Hrvatsku produbila i produljila recesiju, i to, osim svojim izravnim učinkom na uništavanje proizvodnih potencijala (kako fizičkih tako i ljudskih), i posredno putem utjecaja na makroekonomsku nestabilnost (potreba monetizacije deficita radi financiranja potreba obrane zemlje), kao i usporavanjem (odnosno prekidom prirodnog tijeka) reformi u takvim uvjetima.

Fiskalna i monetarna politika se kroz povijest značajno mijenjala gdje su se načinom djelovanja izražavale nemogućnosti rasta i razvoja zemlje što je rezultiralo recesijom. Može se zaključiti kako Hrvatska nije imala strateške ciljeve tijekom nuđenja konkurentnih proizvođača na međunarodnom, ali i na domaćem tržištu. Dugoročan ekonomski rast ostvaren je pružanjem usluga uvoza i izvoza te također ulaganjem i poticanjem u procesu realizacije

investicija. Što više proizvoda i usluga neka zemlja proizvodi to više raste bruto domaći proizvod, a samim time i blagostanje države.

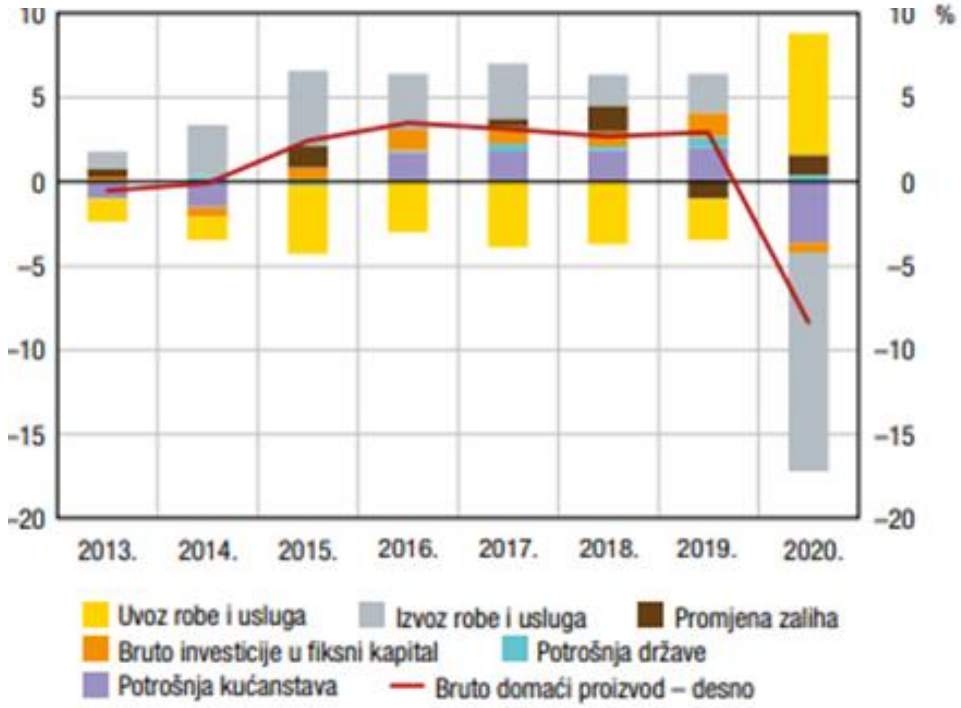
Slika 2: Tromjesečni bruto domaći proizvod

Izvor: www.hnb.hr (preuzeto: 1. lipnja 2021.). Hrvatska narodna banka, Informacije o gospodarskim kretanjima, lipanj 2021.

Na slici 2 prikazana je godišnja stopa promjene tromjesečnog bruto domaćeg proizvoda u Republici Hrvatskoj i razina BDP-a. „Prvi rezultati DZS-a pokazuju da se u četvrtom tromjesečju 2020. nastavio oporavak gospodarske aktivnosti, ali slabijim intenzitetom nego u prethodnom tromjesečju, pa se realni BDP povećao za 2,7% u odnosu na tri mjeseca prije, kada je stopa rasta iznosila 8,2%. Promatrano na godišnjoj razini, realni BDP u posljednja tri mjeseca 2020. bio je za 7,0% manji nego u istom razdoblju prethodne godine.“ (Hrvatska narodna banka. Informacije o gospodarskim kretanjima, 2021;4)

Slika 3: Promjena BDP-a

Izvor: www.hnb.hr (preuzeto: 1. lipnja 2021.). Hrvatska narodna banka, Informacije o gospodarskim kretanjima, lipanj 2021.

Slika 3 prikazuje promjene BDP-a kroz uvoz i izvoz robe i usluga, promjene zaliha, bruto investicije u fiksni kapital, potrošnju države, kućanstva te u konačnici stvarni prikaz bruto domaćeg proizvoda za 2020. godinu. Kroz vremensko razdoblje uočljivo je kako 2020. godina ima najlošiji statistički udio tijekom izvoza roba i usluga, potrošnji kućanstva i bruto investicijama. Najveći problem se javlja u vanjskotrgovinskoj politici gdje se bilježi deficit, glavni problem tomu je izazvan neodgovarajućim i nedovoljnim razvojem tehnologije i prevelikim konkurencijama na nacionalnom tržištu. Veliki problem predstavljaju i tečajne razlike između eura i kune, porezna opterećenja te neinformiranost o tržištu i njezinoj potražnji.

„Padu ukupne gospodarske aktivnosti u 2020. najviše je pridonio pad izvoza usluga i osobne potrošnje, dok je potrošnja države bila jedina sastavnica domaće potražnje s pozitivnim doprinosom promjeni BDP-a. U 2020. pao je uvoz robe i usluga, ali je smanjenje bilo manje od pada ukupnog izvoza. Stoga je doprinos neto inozemne potražnje ukupnom gospodarskom rastu bio negativan.“ (Hrvatska narodna banka. Informacije o gospodarskim kretanjima. 2021;4) U konačnici, krajnji rezultat hrvatskog BDP-a za 2020. godinu iznosio je pad od

8,4%, a te godine bilježi se i rekordni pad. Drastični pad uzrokovan je i pandemijom koja je suočila cijeli svijet te se zbog toga zatvaralo gospodarstvo na nacionalnoj razini.
Prema mišljenju ovih autora „Ekonomski učinci pandemije koronavirusa vrlo brzo su zaokupili pažnju svjetskih ekonomista koji su se upustili u analize očekivanih kanala kojima će se ovaj šok preliti na gospodarstvo, ali i u procjene očekivanih učinaka u kratkom roku. Same ekonomske posljedice pandemije su došle neočekivano za cjelokupno svjetsko gospodarstvo iako se dubina pada od zemlje do zemlje ipak razlikuje.“ (Bogdan, Ž., Raguž Krištić, I., Rožić Dumančić, L., 2020:157)

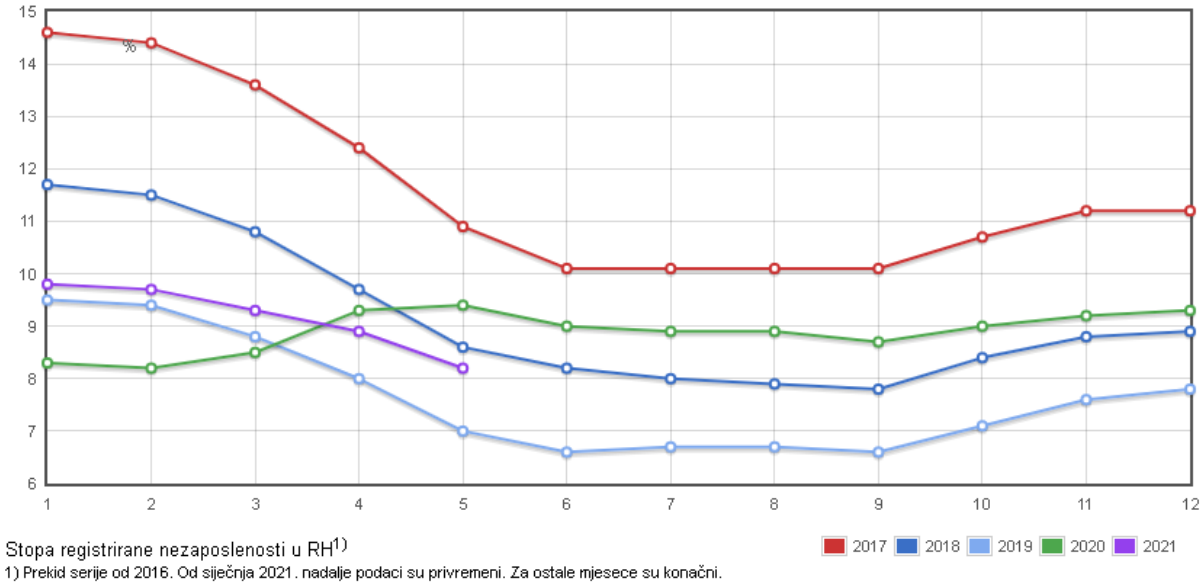
Nadalje, važnost postojanja efikasnosti gospodarstva može se odrediti iz zaposlenosti radnog stanovništva. „Nedostatak radnih mjesta i niska plaća stvaraju atmosferu besperspektivnosti u Hrvatskoj. Iako se često navode i drugi razlozi, mislimo da su ova tri faktora glavni razlozi emigracije iz Hrvatske. Iako su migracije od postanka čovjeka prirodna pojava, one su kroz povijest imale različite uzroke i smjerove. Suvremene nacionalne države kreiraju politiku migracija kao jednu od temeljnih politika. Depopulacija nije samo demografsko pitanje nego je i ekonomsko, financijsko, socijalno i sigurnosno pitanje, a time i prvoklasno političko pitanje, čije se rješenje ne smije prepustiti slučajnosti.“ (Jurčić, Lj., 2018;782)

Današnje su se stope iseljavanja radne snage privremeno smanjile, no i dalje postoji veliki udio migracija. Dugotrajna nezaposlenost, pad životnog standarda, nepovoljna gospodarska situacija omogućuje ljudima iseljavanje iz zemlje, a kako bi se postigli pozitivni ekonomski rezultati na tržištu se trebaju aktivirati mladi poduzetnici i građani koji bi kroz dodatna financiranja i potpore sudjelovala u stvaranju novih radnih mjesta za mlado i obrazovano stanovništvo. Ostvarivanje navedenih preduvjeta za pozitivni ekonomski rezultat, smanjit će se stopa nezaposlenosti odnosno povećati će se zaposlenost stanovništva. Iako je Republika Hrvatska loše rangirana prema pokazateljima zaposlenosti stanovništva, može se primijetiti kako s vremenom napreduje i brojka nezaposlenosti pada.

Tržište rada u Republici Hrvatskoj obuhvaćeno je određenim problemima kao što su vrlo nizak radni vijek i nezaposlenost mladog i obrazovanog stanovništva. Prema autoru, „Obično (i u Hrvatskoj) postoje dva izvora statističkih pokazatelja o zaposlenosti odnosno nezaposlenosti. Prvo to su podaci o evidentiranoj nezaposlenosti koje prikupljaju i obrađuju zavodi za zapošljavanje. Drugi su pokazatelji iz ankete radne snage (ARS) koju uglavnom provode zavodi za statistiku, a čija je metodologija usklađena s pravilima i uputama

Međunarodne organizacije rada te Europskog ureda za statistiku (Eurostat), čime se osigurava metodološka usporedivost s istraživanjima u zemljama Europske unije.“ (Bejaković, P., 2003;659,660)

Slika 4: Stopa nezaposlenosti

Izvor: https://www.dzs.hr/ (preuzeto: 1. lipnja 2021.)

Iz slike 4 može se zaključiti kako je Hrvatska napredovala u odnosu na prethodne godine gdje je vidljiv ogroman napredak u 2019. godini kada je Hrvatska smanjila stopu nezaposlenosti na 6,6%. Vidljivo je i kretanje visoke stope nezaposlenosti, a ona je na početku 2017. godine iznosila 14,6% sve dok se postupno smanjivala. Prema dodatnim istraživanjima, Hrvatska posjeduje najveći broj djelatnika u turističkim djelatnostima i najveći udio radnika s ugovorima ne dužim od 3 mjeseca. Zbog posljedice pandemije, Hrvatska je pogoršala situaciju unutar Europske unije postigavši vrlo visoku stopu nezaposlenosti stanovništva. Trenutno, stopa nezaposlenosti za 2021. godinu iznosi 8,2% gdje se može zaključiti kako Hrvatska još uvijek ima preveliki udio nezaposlenog stanovništva s obzirom na ostale države Europske unije.

6.1. Povijesni prikaz zemlje u tranziciji

U ovome odjeljku prikazana je tržišna transformacija Republike Hrvatske koja je suočena raznim izazovima modernizacije i novih tržišnih konkurenata. Ovakav proces se javlja u kratkom vremenskom razdoblju koji je uzrokovan ratnim događanjima, raspadom komunizma te gospodarskom krizom. U Hrvatskoj je tranzicija započela 90-ih godina 20. stoljeća kada su na vlast uvedeni novi demokratski izbori kojim je omogućeno niz subvencija i financijskih olakšica kako bi omogućili gospodarski razvitak zemlje.

„Desetljeće tranzicije može biti okvirno podijeljeno u dvije faze. Prva je bila obilježena padom proizvodnje, liberalizacijom cijena, visokom inflacijom i početkom osnivanja institucija tržišnoga gospodarstva. Za vrijeme druge faze proizvodnja se počela oporavljati, inflacijska se stopa smanjila, institucije važne za tržišno gospodarstvo počele su funkcionirati, a tranzicijske su se zemlje počele sve više integrirati u svjetska financijska tržišta i zadobivati pristup financiranju; posljedica toga bilo je povećanje deficita na njihovim tekućim računima.“ (Šonje, V., Vujčić, B., 2000;4)

Početak industrije u Hrvatskoj javlja se tijekom stvaranja kraljevske i carske Austro-Ugarske Monarhije. Većinom su prevladavali prehrambeni i poljoprivredno-prerađivački proizvodi, dok je ograničeni kapital kontrolirala Austrija i Mađarska. Prema mišljenju ovog autora „Hrvatsko gospodarstvo prema bruto domaćemu proizvodu (54,3 milijarda eura) jedno je od najjačih u jugoistočnoj Europi. Nakon sloma socijalističkoga sustava prolazi tranziciju prema otvorenomu tržišnomu gospodarstvu, što se posebice odnosi na industrijsku proizvodnju.“ (Hrvatska.eu – Zemlja i ljudi. Gospodarstvo. Gospodarska tranzicija.) Može se zaključiti kako je Hrvatska imala i razvijene infrastrukture željezničkog prometa koji je omogućio stvaranje novih industrijskih zona i središta u današnjim razvijenim gradovima kao što su Zagreb, Osijek, Rijeka i Karlovac.

Kada je II. svjetski rat okončan nastaje novi decentralizirani i fleksibilniji sustav gospodarskog upravljanja. Ovakva pojava omogućila je pojavu ekonomske efikasnosti i nove pogodnosti za daljnji razvoj i napredak zemlje. „Jugoslavenski samoupravni socijalizam bio je specifičan, različit i dinamičniji od centralističkoga i planskoga u drugim istočnoeuropskim zemljama. Vlasništvo, koje je nacionalizacijom postalo državno, u tom je modelu bilo pretvoreno u društveno. Glavna tijela upravljanja u poduzećima bili su radnički savjeti, preko

kojih su radnici barem formalno odlučivali o proizvodnji i raspodjeli.“ (Hrvatska.eu – Zemlja i ljudi. Gospodarstvo. Gospodarska tranzicija.)

Prema mišljenju autora Družić, G. (2007;9) „U razdoblju 1994. – 2006. godine proces tranzicije sasvim je izmijenio vlasničku strukturu hrvatskih poduzeća, u kojoj su dominantna postala privatna poduzeća, a ekonomska politika njihovu djelatnost. Pod utjecajem ekonomske politike, posebice tečajne, otvoren je proces deindustrijalizacije te bujanja trgovine i usluga, odnosno došlo je do prebacivanja glavnine gospodarskih tokova iz realne (materijalne) u financijsku sferu. Taj proces rezultirao je: padom industrijske proizvodnje, broja zaposlenih u industriji, stagnacijom BDP-a i izvoza te enormnim povećanjem uvoza – što je za posljedicu imalo visoki vanjskotrgovinski i platni deficit te više nego zabrinjavajući (kako po dinamici, tako i po visini) vanjski i unutarnji dug.“

Glavni cilj vanjskotrgovinske politike Republike Hrvatske bio je postati članicom Europske unije, te je isto tako dana 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska postala 28. članica Europske unije što označava veliku promjenu načina upravljanja ekonomskih politika. Prema mišljenju autora Jurčića, Lj. (2019;903) utvrđeno je kako posljednjih godina Hrvatska ostvaruje pozitivan gospodarski rast, ali on je najniži od svih tranzicijskih zemalja, bez obzira na to jesu li članice EU ili ne. Cilj članstva u EU bio je bolji život hrvatskih građana u Hrvatskoj, a članstvom u EU hrvatski građani u nenormalno velikom broju traže bolji život izvan Hrvatske.

U prethodnom tekstu možemo zaključiti kako je postojalo mnogo dvojbi u vezi ulaska Hrvatske u Europsku uniju, no svakako se može reći kako je Hrvatska ulaskom u Europsku uniju doprinijela stvaranju novih radnih mjesta i smanjenju nezaposlenosti, razvoju tehnologije i infrastrukture te se samim time povećao i bruto domaći proizvod zemlje.

6.2. Značaj Europske unije u razvitku Republike Hrvatske

U nastavku je analiziran utjecaj Europske unije na razvoj gospodarskih uvjeta u Republici Hrvatskoj. U daljnjem tekstu, glavna pozornost je usmjerena na ostvarivanje pojedinih indikatora koji predviđaju ekonomsku situaciju. Europska unija je međunarodna organizacija koja upravlja zajedničkim ekonomskim, socijalnim i sigurnosnim politikama, a čini ju 27 europskih zemalja.

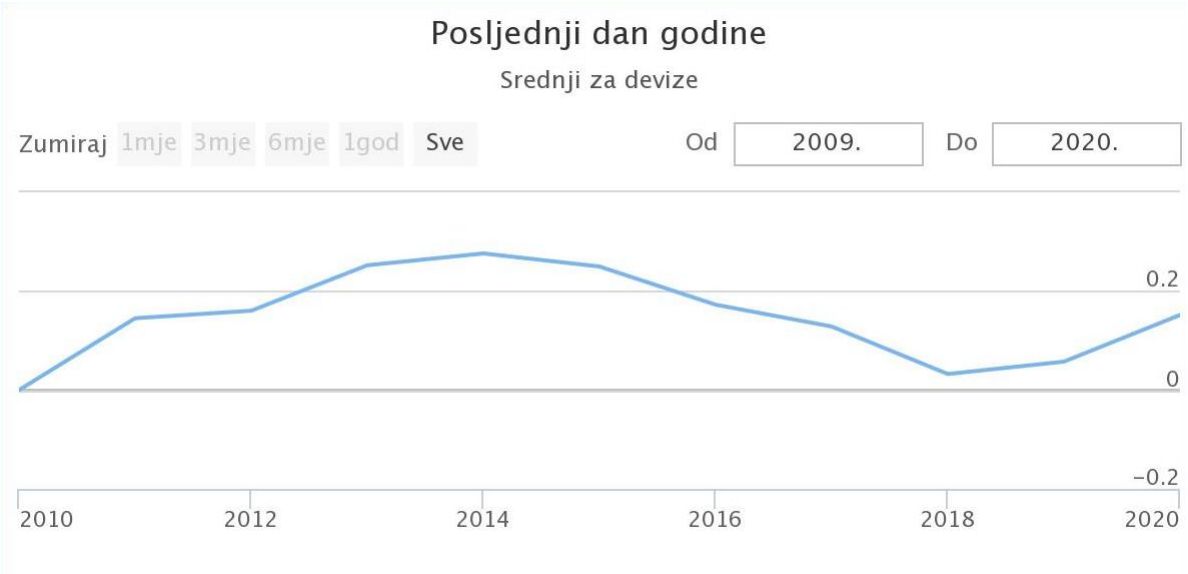
Tablica 1: Makroekonomska prognoza za Republiku Hrvatsku

Indikatori	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Rast BDP-a (%)	2,9	-8,0	5,0	6,1
Inflacija (%)	0,8	0,0	1,3	1,3
Nezaposlenost (%)	6,6	7,5	7,2	6,6
Saldo opće države (% od BDP-a)	0,3	-7,4	-4,6	-3,2
Bruto javni (inozemni) dug (% od BDP-a)	72,8	88,7	85,6	82,9
Trenutno stanje računa (% od BDP-a)	3,1	-1,1	-2,0	-0,7

Izvor: Europska komisija – European Commission. Dostupno na: www.ec.europa.eu (preuzeto: 1. srpnja 2021.)

Iz tablice 1 se može zaključiti kako trenutačno predviđanje za 2021. godinu ukazuje na blagi porast inflacije od 1,3%. Također se ove godine očekuje i porast bruto domaćeg proizvoda za 5%, dok je u istraživanju za prethodnu godinu utvrđen pad BDP-a u iznosu od 8,4%. Pozajmljena novčana sredstva očituju se u najvećem postotku i za 2021. godinu možemo zaključiti kako se brojka smanjila u odnosu na prethodnu godinu. Nezaposlenost, koja predstavlja ključni faktor za održavanje zadovoljstva građana i kvalitetnije radne snage, javlja se u postotku od 7,2% te isto tako bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu te bi nadalje u budućem razdoblju bilježio još veće smanjenje nezaposlenosti. „Članstvom u EU RH počinje zastupati interese hrvatskog gospodarstva u kreiranju i provođenju Zajedničke trgovinske politike EU, te donošenju stajališta i odluka EU. Od posebne važnosti je, također, aktivno sudjelovanje i predstavljanje trgovinskih interesa RH u drugim međunarodnim multilateralnim gospodarskim organizacijama, posebice Organizaciji za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) te u gospodarskim agencijama UN-a.“ (Turčić, Z., 2015;168)

Slika 5: Tečajna lista

Izvor: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tecajna-lista/tecajna-lista (preuzeto: 29. lipnja 2021.)

Iz slike 4 može se zaključiti kako se od 2009. te sve do 2020. godine javljaju fluktuacije eura na tržištu. Najveći porast valute javlja se 2014. godine, a vidljivo je kako u 2020.godini valuta raste. Kao što je u radu obrađeno, cilj središnje banke je osigurati stabilnost deviznog tečaja pa tako i moguće oscilacije koje se javljaju u prometu tečaja. Prema podacima Hrvatske narodne banke utvrđeno je kako će uvođenje eura kao službene valute zahtijevati prilagodbu pravnog okvira Hrvatske u cilju osiguranja pravne sigurnosti i stvaranja uvjeta za nesmetano i učinkovito funkcioniranje gospodarstva. Premda još uvijek nije potvrđen formalni postupak uvođenja eura kao domaće valute, utvrđeno je kako bi to pogodovalo poduzetnicima i hrvatskom gospodarstvu, a samim time i građanima koji bi imali olakšice u bankama gdje bi se smanjile kamatne stope.

Europska komisija je nadležna za provođenje općih interesa Europske unije te predlaže nove zakonodavne akte, a ona je često nazvana i Vladom Europske unije. Prema autorima Vuković, I., Vizjak, A. (2000;126) „Europska komisija obvezuje se pomagati zemljama članicama:

- Davanjem raznih informacijskih pomagala zemljama članicama, a u cilju boljeg prezentiranja saznanja o euru,
- Pomaganjem i ohrabrenjem u svim informacijskim aktivnostima o euru,

- Osiguranjem koherentnosti i informiranja,
- Organiziranjem potpore transnacionalnim informacijskim inicijativama, koje će se financirati iz proračuna Europske unije,
- Pomaganjem u organiziranju informacijskih aktivnosti u trećim zemljama.“

Provođenjem regionalne politike Europske unije ostvaruje se poboljšanje životnih standarda građana najmanje razvijenih dijelova Europske unije, a samim time utječe i na smanjenje razlika u dobrostojećim zemljama. Prema autorici Kesner-Škreb, M. (2009;104) sredstva za regionalni razvoj raspodjeljuju se putem sljedećih triju fondova, a oni su:

1. Europski regionalni razvojni fond, ERRF (European Regional Development Fund, ERDF) koji obuhvaća programe podupiranja razvoja opće infrastrukture, inovacija i investicija radi stvaranja novih radnih mjesta.
2. Europski socijalni fond, ESF (The European Social Fund, ESF) koji je usmjeren na projekte profesionalnog obrazovanja te na potporu zapošljavanju i stvaranju novih poslova.
3. Kohezijski fond (The Cohesion Fund) koji služi za financiranje ekološke i prometne infrastrukture te za razvoj obnovljivih izvora energije.

Europska unija omogućuje veliki razvoj Republici Hrvatskoj i samim time daje i potiče razvoj putem europskih fondova čime je omogućeno stvaranje nove javne politike. Stvaranjem investicijskih i strukturnih fondova razvijaju se i dodatna poticanja u poljoprivredi i poduzetništvu gdje se modernizira tehnologija i oprema, a najveći napredak je ostvaren kod stvaranja novih i boljih uvjeta za mlado i obrazovno stanovništvo. Prema mišljenju autora, „Veličina projekta koji se financira iz pojedinog pretpristupnog fonda varira ovisno o tome je li u projekt uključeno više država ili se odnosi na lokalnu sredinu. Projekti obuhvaćaju široki spektar privatnih i javnih subjekata i gospodarskih sektora.“ (Jakovac, P., Maljković, B., 2010;57)

6.3. Uvođenje valute eura u Hrvatskoj

U ovome poglavlju naglašen je utjecaj promjene trenutne valute u Republici Hrvatskoj i uvođenje strane valute, u ovom slučaju valute eura. Valuta predstavlja sredstvo razmjene dobara i usluga, a izdaje ju država i obuhvaća nominalnu vrijednost tijekom plaćanja. Kada je neka zemlja suočena s raznim političkim konfliktima i krizama cijena valute pada. Budući izgledi pojedinih država u svijetu ovise upravo o cijeni valute koja iz dana u dan fluktuira, a budući izgledi očituju se kroz kontrolu inflacije i stope nezaposlenosti kako ne bi došlo do značajnih odstupanja od prosjeka.

Republika Hrvatska, nakon ulaska u Europsku uniju, još uvijek ima hrvatsku kunu kao valutu. Prema povijesnim činjenicama, naziv kuna je stvoren iz davnina kada su se građani razmjenjivali kuninim krznom i na taj način se plaćao porez. Tijekom 2020. godine tečajna lista prilikom kupovanja ili prodaje deviza eura u Hrvatskoj nije znatno promijenjena već je održavala konstantu. U nastavku je iz tablice 2 utvrđeno kako se kupovni tečaj za devize i prodajni tečaj za devize znatno ne razlikuju već se nalaze na podjednakoj razini dok prijašnjih godina tečajna lista nije rezultirala tome.

Tablica 2: Tečajna lista eura kroz 2020. godinu

Valuta	Jedinica	Kupovni za devize	Srednji za devize	Prodajni za devize
EUR	1	7,510481	7,533080	7,555679

Izvor: Autor prilagodio prema podacima HNB

Kao što je do sada obrađeno, glavni cilj Hrvatske narodne banke je održavanje stabilnosti cijena u slučaju pojave inflacije, odnosno pojave povećanja opće razine cijena u određenom razdoblju. S obzirom da je Hrvatska zbog tranzicijskih prijelaza u prošlosti suočena s raznim izazovima, kao što je inflacija, neodrživa gospodarska stabilnost te rast nezaposlenosti, može se zaključiti kako u današnjici održavanje stabilnosti cijene te općenito i tečaja kune prema euru jedna od ključnih stavki za vanjskotrgovinske odnose s inozemstvom gdje je u konačnici predviđen rast izvoznih proizvoda i usluga. Međutim, kada Hrvatska uvede euro kao svoju valutu smatra se kako će se lakše moći pristupiti međunarodnom tržištu, a posebice tržištu država članica Unije gdje neće biti potrebe za mijenjanjem jedne valute u drugu valutu.

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka zajedno su kreirali plan zamjene hrvatske valute s eurom koji je osmišljen na način da doprinosi građanima i cjelokupnom gospodarstvu koji bi uključivao noviju percepciju vođenja ekonomskih politika. Tijekom mijenjanja valute, odnosno promjene fizičkog novca kune u euro vršiti će se preračunavanje novčanog iznosa vrijednosti iz kune u euro. Tijela državne uprave i nacionalno vijeće za uvođenje eura bit će zadužene za različite zadatke kojima će kontrolirati prilagodbu s kojom će se potrošači, financijski sustav i gospodarstva suočiti.

Slika 6: Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura

Izvor: Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka, Nacionalni plan zamjene hrvatske kune s eurom: https://euro.hnb.hr/ (preuzeto: 2. srpnja 2021.)

Iz slike 5 vidljivo je kako Upravljački odbor kontrolira i nadzire rad 6 unutarnjih koordinacijskih jedinica za nacionalno uvođenje eura. Prema izvoru nacionalnog plana zamjene hrvatske kune s eurom (Vlada Republike Hrvatske i HNB, 2020;23), koordinacijski odbor bit će zadužena za uspostavu suradnje među glavnim sudionicima u postupku opskrbe gospodarstva građana novčanicama i kovanim novcem eura te povlačenja kuna iz optjecaja. Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe (Vlada Republike Hrvatske i HNB, 2020;24) nadzirat će aktivnosti povezane s usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva za uvođenje nove valute. Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države treba omogućiti nesmetan prijelaz javnih financija i državne statistike na euro. Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava nadzirat će provođenje prilagodbi nužnih za uspješnu

tranziciju financijskog sustava na euro. Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (Vlada Republike Hrvatske i HNB, 2020;25) bavit će se pripremom nefinancijskog sektora gospodarstva za uvođenje nove valute.

Dok autori Vuković i Vizjak (2000;131) analiziraju kako se od početka primjene eura u Hrvatskoj, nacionalna poduzeća mogu u raznim hrvatskim bankama otvarati dokumentarne akreditive u euro valuti, za razne vrste plaćanja. To su upute koje je pripremala i prihvatila Komisija za bankarsku tehniku i praksu pri Međunarodnoj trgovačkoj komori u Parizu, a isto tako tehnološkim rješenjima putem sustava SWIFT usklađeni su i pripremljeni svi modaliteti standardiziranih tipova međubankarskih poruka u prijelaznom razdoblju. Tako djeluju mnoge banke iz tranzicijskih zemalja, a tako djeluju i hrvatske banke, koje su članice Europay International sustava plaćanja.

Prema dodatnim istraživanjima, gospodarski sektori bit će uključeni u dvojno iskazivanje cijena s kojim će se omogućiti prilagodbu na promjene valute. Međutim, trgovce će se snažnije opteretiti zbog toga što posluju s širokim rasponom proizvoda nego druga poduzeća što podrazumijeva i veću potrebu za preračunavanjem cijena. Konverzija novca, prema Hrvatskoj narodnoj banci, odvijati će se dulje vremena, a u te aktivnosti bit će uključeno više subjekata kao što su: banke, Fina, Hrvatska pošta d.d., trgovine i HNB.

7. Zaključak

Na temelju proučenog i obrađenog o ekonomskim politikama u Republici Hrvatskoj, zaključeno je kako ekonomske politike predstavljaju ključan čimbenik za ostvarivanje gospodarske stabilnosti. Rast BDP-a, smanjenje kamatne stope, održavanje inflacije stabilnom, povećanje radnih kapaciteta i smanjenje nezaposlenosti i mnoge druge ukazuju na ostvarivanje dugoročnih i stabilnih gospodarskih uvjeta. U ovome radu ostvareno je mnogo ciljeva, a jedan od njih bio je prikazati utjecaj ekonomskih politika u Republici Hrvatskoj koji je praćen raznim gospodarskim krizama, ratnim dešavanjima te trenutačnom pandemijom s kojom je cijeli svijet suočen. Glavni organi koji utječu na formiranje zakonskih prijedloga i akta imaju Vlada i Hrvatski sabor zbog ostvarivanja ekonomskih odnosa s inozemstvom te regulativnih odnosa u tuzemstvu. Prilikom kontrole optjecaja novca, novčanih tokova i kamatne stope veliku ulogu ima i središnja banka koja osigurava stabilnost nacionalne novčane jedinice. Nadalje je u radu zaključeno kako međusobno nadopunjavanje mikro i makroekonomije može u konačnici zadovoljiti tržište resursa i tržište učinaka te gospodarsku održivost koja je mjerena bruto domaćim proizvodom. Republika Hrvatska u svom razvoju nije nazadovala te se može zaključiti da kontinuiranim ulaganjem u tehnologiju i poticanjem mladog stanovništva može rezultirati otvaranju novih puteva na nacionalnoj razini ekonomije. Proučavanjem tranzicijskih razdoblja, ključni su prijelazi u kojima je Republika Hrvatska ostvarivala promjene razvoja i napretka. Ekonomske politike u Republici Hrvatskoj omogućile su djelovanje temeljnih instrumenata za daljnji ekonomski razvoj gdje je zaključeno kako država ima izrazito razvijene mogućnosti i potencijale za daljnji napredak. Ulaskom zemlje u Europsku uniju, ostvaren je značajniji rast BDP-a, stabilizacije inflacije, povećanje zaposlenosti te povećanje izvoza koji omogućuju zdravi ekonomski ciklus kretanja u zemlji.

Literatura

1. Bejaković, P. (2003). Nezaposlenost. *Financijska teorija i praksa*. 27(4).

2. Bogdan, Ž., Raguž Krištić, I., Rožić Dumančić, L. (2020). Utjecaj COVID-19 krize na hrvatsko gospodarstvo. *Ekonomska politika Hrvatske u 2021.*, Zagreb: Hrvatsko društvo ekonomista.

3. Crkvenac, M. (1997). *Ekonomska politika - s elementima hrvatskog gospodarstva*, Zagreb: Informator.

4. Ćosić, K., Fabac, R. (2001). Gospodarski rast, tehnološki razvitak i suvremeno obrazovanje. *Ekonomski pregled*. 52(5-6).

5. Dabić, M. (2007). Uloga multinacionalnih kompanija u promicanju tehnološkog razvoja zemalja u tranziciji. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*. 5(1).

6. Družić, G. (2007). Gospodarski razvoj Hrvatske i EU. *Ekonomija / Economics*, 14(1).

7. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://www.dzs.hr/ [pristupljeno: 1.7.2021.]

8. Erent-Sunko, Z., Pilipović, O., Rančić, N. (2010). Neke osobitosti evolucije ekonomske politike protekcionizma od antike do postmoderne. Izvorni znanstveni članak. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. 60(5).

9. Gašić, M., Galić, M. (2012). Suvremeno poduzetništvo u korelaciji s vanjskom trgovinom. *Učenje za poduzetništvo.* 2(1), str. 111.

10. Godziszewski, B. (2009) "Income policy in the country under transition – some remarks", *Journal of International Studies*, 2(1), pp.

11. Grgić, M., Bilas, V., Šimović, H. (2006). Financijska liberalizacija, monetarna i fiskalna politika Europske unije – serija članaka u nastajanju, EFZG, članak broj 6(14).

12 Hrvatska narodna banka (2015). Temeljne funkcije. Monetarna politika: Instrumenti: Obvezna pričuva. Dostupno na: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/instrumenti/obvezna-pricuva [pristupljeno: 29. lipnja 2020.]

13. Hrvatska narodna banka (2015). Temeljne funkcije: Monetarna politika: Okvir monetarne politike. Dostupno na: https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike [pristupljeno: 10. lipnja 2021.]

14. Hrvatska.eu – Zemlja i ljudi. Gospodarstvo. *Gospodarska tranzicija*. Dostupno na: http://croatia.eu/index.php?view=article&id=31&lang=1 [pristupljeno: 15. lipnja 2021.]

15. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021). Dostupno na: https://www.hzz.hr/statistika/ [pristupljeno: 15. lipnja 2021.]

16. Ivančević, T., Perec, K. (2017). *Osnove ekonomije*. Zagreb: Visoka poslovna škola Zagreb.

17. Jakovac, P., Maljković, B. (2010). Korištenje sredstava pretpristupnih fondova Europske Unije u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski pregled*. 61(1-2).

18. Jurčić, Lj. (2010). Financijska kriza i fiskalna politika. *Ekonomski pregled.* 61(5-6)

19. Jurčić, Lj. (2019) Hrvatska stagnira u Europskoj uniji. *Ekonomski pregled*. 70(6).

20. Jurčić, Lj. (2018). Quo Vadis Croatia: Nakon pet godina članstva u Europskoj uniji? Ekonomski pregled. 69(6).

21. Mervar, A., Nestić, D. (1999). Makroekonomska politika i gospodarski rast u Hrvatskoj: stanje i perspektive. *Privredna kretanja i ekonomska politika*. 9(73).

22. Obadić, A. (2001). Industrijska politika kao dio ekonomske politike. *Ekonomski pregled*. 52(5-6).

23. Rohatinski, Ž. (2004). Monetarna politika. *Ekonomski pregled.* 55(11-12).

24. Šonje, V., Vujčić, B. (2000). Hrvatska u drugoj fazi tranzicije, 1994.-1999. Hrvatska narodna banka, Zagreb.

25. Turčić, Z. (2015). Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni. *Poslovna izvrsnost Zagreb*, 9(1).

26. Vujčić, B., (1999). Privredna kretanja i ekonomska politika: Izvorni znanstveni članak. 9(73).

27. Vuković, I., Vizjak, A. (2000). Utjecaj monetarne unije i programa uvođenja eura na daljnji razvoj Europske unije. *Politička misao: časopis za politologiju.* 37(3).

Popis slika

Slika 1: Elementi gospodarskog sustava 14
Slika 2: Tromjesečni bruto domaći proizvod 18
Slika 3: Promjena BDP-a 19
Slika 5: Stopa nezaposlenosti 21
Slika 6: Tečajna lista 25
Slika 7: Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura 28

Popis tablica

Tablica 1: Makroekonomska prognoza za Republiku Hrvatsku 24
Tablica 2: Tečajna lista eura kroz 2020. godinu 27